

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Emmuska Orczy
THE SCARLET PIMPERNEL

Ovaj roman deo je svetskog javnog književnog dobra.
Translation Copyright © 2020 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-03232-1

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

BARONICA EMUŠKA ORCI

Crveni cvet

Prevela Jovana Palavestra

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2020.

PRVO POGLAVLJE

PARIZ, SEPTEMBAR 1792.

Žagor uskomešane i besne gomile onih što su samo po imenu ljudi, jer oku i uhu nisu ništa do divlja stvorenja, koje pokreću pogane strasti, žeđ za osvetom i mržnjom. Noć se spuštala, a mesto dešavanja je Zapadna barikada, na kojoj će deset godina kasnije gordi tiranin* podići besmrtni spomenik u slavu tog naroda i sopstvene taštine.

Veći deo dana giljotina je vredno obavljala svoj grozomoran posao. Sve ono čime se Francuska prethodnih godina ponosila, drevna imena, plava krv, platilo je cenu želje za slobodom i bratstvom. Pokolj je u kasnim podnevnim satima samo pauziran, jer bilo je još zanimljivih prizora, kojima je narod mogao nakratko da prisustvuje, pre nego što se barikade konačno zatvore za taj dan.

I tako se gomila brzo razišla s Grevskog trga i uputila ka drugim barikadama, kako bi posmatrala zanimljive i zabavne prizore.

Mogli su se videti svakog dana, jer te francuske aristokrate su bile velike budale! Naravno, bili su narodni izdajnici, svi odreda,

* Misli se na Trijumfalnu kapiju, čiju je izgradnju započeo Napoleon Bonaparta 1806. godine. (Prim. prev.)

i muškarci i žene i deca, koji su samo igrom slučaja bili potomci velikana koji su još od krstaških ratova Francuskoj donosili slavu – njen nekadašnji nobles. Njihovi preci tlačili su narod neštedimice, gazili ga skerletnim potpeticama lepih cipela s kopčama, ali onda je narod postao francuski vladar i počeo da gazi bivše gospodare – samo ne potpeticama, jer tih dana su uglavnom hodali bosu – nego nečim daleko delotvornijim: oštricom giljotine.

I tako je svakog dana, svakog sata, ta odvratna sprava uzimala živote mnogima – starcima, devojkama, deci – sve do dana kad je zatražila i glavu kralja i prelepe mlade kraljice.

Ali tako je i trebalo da bude: nije li narod postao vladar Francuske? Svaki aristokrata bio je izdajnik kao i njegovi preci: dve-sta godina se narod znojio, rintao i gladovao kako bi sladostrasni dvor uživao u raskoši i ekstravaganciji, a sada su potomci onih koji su doprineli sjaju dvora morali da se kriju ne bi li sačuvali živu glavu – ili da pobegnu daleko ako zaista žele da izbegnu zakašnelu osvetu naroda.

I jesu pokušavali da se kriju, i pokušavali su da pobegnu: to je bilo i najzanimljivije od svega. Svakog popodneva, pre nego što bi se kapije zatvorile i pijačna kola u koloni prošla pored raznih barikada, neka aristokratska budala usudila bi se da proba da pobegne od kandži Komiteta javnog spasa. Različito prerušeni, pod raznim izgovorima, pokušavali su da se provuku kroz barikade koje je dobro čuvala državna vojska. Muškarci u ženskoj odeći, žene u muškoj, deca u prosjačkim ritama – bilo ih je svakakvih: bivših grofova, markiza, čak i vojvoda, koji su želeli da pobegnu iz Francuske, stignu do Engleske ili kakve druge jednako mrske zemlje, i tamo podstreknu raspoloženje protiv slavne revolucije, ili okupe vojsku kako bi oslobodili jadne zatvorenike iz Tampla, one koji su se nekad nazivali gospodarima Francuske.

Međutim, gotovo uvek bi ih na barikadama uhvatili, a naročito je narednik Biba sa Zapadne kapije umeo izvrsno da nanjuši aristokratu čak i u najboljoj maski. A zatim bi, naravno, počela

zabava. Bibo bi posmatrao plen kao mačka miša, igrao bi se njime, ponekad i po četvrt sata, pretvarao bi se da su ga zavarale maska, perika i ostala scenska šminka pod kojima se krio neki bivši plemeniti markiz ili grof.

Oh! Bibo je imao vrlo izražen smisao za humor te je i više nego vredelo biti na Zapadnoj barikadi, samo da biste ga videli kako hvata nekog aristokratu u svoju mišolovku.

Ponekad bi Bibo svoj plen pustio i da prođe kroz kapiju, dozvolio bi mu da na dva minuta misli da je utekao iz Pariza i da će uspeti da se dočepa engleske obale, ali poslao bi dva čoveka da odu za njim, i kad bi nesrećnik kročio tek desetak koraka od grada, doveli bi ga natrag i on bi mu strgao masku.

Oh! To je bilo veoma komično, jer bi se za begunca često ispostavilo da je žena, kakva ponosita markiza, koja je izgledala užasno smešno kad bi na kraju ipak završila u Biboovim kandžama, svesna da je već sutra čeka suđenje po kratkom postupku, a nakon toga nežni zagrljaj Madam Giljotine.

Nije ni čudo što je tog lepog septembarskog popodneva rulja ispred Biboove kapije bila željna i uzbuđena. Što više krvi, žed je jača – ne može se utoliti: rulja je do tada već videla na stotine odrubljenih plemićkih glava, ali želela je da sutra vidi još stotinu.

Bibo je sedeo na prevrnutom praznom buretu blizu barikade; mali odred građanskih vojnika bio je pod njegovom komandom. U poslednje vreme imali su mnogo posla. Te proklete aristokrate postale su prestrašene i davale su sve od sebe da se iskradu iz Pariza: muškarci, žene i deca, čiji su preci odvajkada služili izdajnicima Burbonima, i sami su bili izdajnici i obična hrana za giljotinu. Bibo je svakog dana imao zadovoljstvo da strgne masku nekom odbeglom rojalisti i pošalje ga nazad da mu sudi Komitet javnog spasa, kojim je predsedavao onaj vrli patriota građanin Fukje-Tenvil.

I Robespjer i Danton pohvalili su Biboa zbog revnosti, a on je bio ponosan što je na ličnu inicijativu poslao najmanje pedeset aristokrata na giljotinu.

Ali tog dana, svi narednici na dužnosti na raznim barikadama dobili su posebna naređenja. U poslednje vreme veliki broj aristokrata ipak je pobjegao iz Francuske i dočepao se Engleske. Zanimljive glasine kolale su o tim bekstvima. Postala su veoma česta i naročito odvažna; a narod je sve to neobično uzbuđivalo. Narednika Gropjera osudili su na giljotinu jer mu je kod Severne kapije pred nosom pobjegla čitava jedna aristokratska porodica.

Pričalo se da bekstva organizuje grupica Engleza čijoj odvažnosti nema premca, i koji, iz čiste želje da se mešaju u ono što ih se ne tiče, u slobodno vreme otimaju žrtve pravedno osuđene na Madam Giljotinu. Glasine su postajale sve bizarnije; nije bilo sumnje da ova grupica engleskih smetala postoji; štaviše, predvodi ih jedan Englez čiji su petlja i odvažnost gotovo legendarni. Čudne priče kružile su o tome kako bi on aristokrate načinio nevidljivim čim bi prišli barikadama, pa bi kroz barikade prolazili potpuno neprimećeni.

Niko nije video ove misteriozne Engleze, a što se njihovog vođe tiče, o njemu se pričalo samo uz sujeverni drhtaj. Građanin Fukje-Tenvil bi u toku dana dobio list papira iz misterioznog izvora; ponekad bi ga pronašao u džepu kaputa, nekad bi mu ga doturio neko iz gomile na putu ka Komitetu javnog spasa. Na papiru je uvek bilo ispisano kratko obaveštenje da je družina engleskih smetala ponovo na delu, i uvek je bilo potpisano crvenim simbolom – malim cvetom zvezdastog oblika, koji mi u Engleskoj zovemo skerletni vidić. Nekoliko sati nakon što bi primili ovo drsko obaveštenje, građanima Komiteta javnog spasa stigla bi vest da se veliki broj rojalista i aristokrata dočepao obale i da su na putu ka Engleskoj i bezbednosti.

Na kapijama je postavljeno duplo više stražara, narednicima na dužnosti bilo je zaprećeno smrću, a za hvatanje odvažnih i drskih Engleza nuđene su izdašne nagrade. Pet hiljada franaka obećano je svakome ko se domogne misterioznog i neuhvatljivog Skerletnog Vidića.

I svi su bili ubeđeni da će Bibo biti taj, a Bibo je pustio da se to uverenje duboko ukoreni; i tako, dan za danom, narod je dolazio da ga posmatra kod Zapadne kapije, da ni slučajno niko ne propusti kad se ovaj konačno dočepa odbeglog aristokrate u pratnji tog misterioznog Engleza.

„Ma!“ reče on jednom kaplaru od poverenja. „Građanin Gropjer je prosto bio budala! Da sam ja prošle nedelje bio kod Severne kapije...“

Građanin Bibo pljunu na zemlju kako bi pokazao prezir prema gluposti svog kolege.

„Kako se to dogodilo, građanine?“ upita kaplar.

„Gropjer je bio na kapiji i čuvao stražu“, započe Bibo pompezno dok se gomila okupljala oko njega, željno slušajući šta ima da kaže. „Svi smo čuli za to englesko smetalo, morskog Skerletnog Vidića. Kroz moju kapiju neće proći, *morbleu** , osim ako nije sâm đavo. A Gropjer je bio budala. Pijačna kola puna buradi prolazila su kroz kapiju, a njima je upravljao starac s dečakom pored sebe. Gropjer je bio pripit, ali smatrao se prilično lukavim; pregledao je burad – ili bar većinu buradi – i video da su prazna pa je pustio kola da prođu.“

Grupicom jadno odevenih bednika, koji su okružili građanina Biboa, razleže se gnevni i prezrivi žamor.

„Nakon pola sata“, nastavi narednik, „stiže kapetan garde s odredom od desetak vojnika. *Jesu li prošla neka kola?* – pita Gropjera kao bez daha. *Da*, reče Gropjer, *pre pola sata otprilike. – I pustio si ih da pobegnu?* – povika kapetan besno. *Zbog ovoga ćeš završiti na giljotini, naredniče! U tim kolima skrivao se bivši vojvoda od Šalija i cela njegova porodica!* – *Šta!* – zagrme Gropjer užasnut. *Da! A vozač nije bio niko drugi do onaj mrski Englez, Skerletni Vidić!*“

Ovu priču pozdravi urlik gnušanja. Građanin Gropjer je platio za svoju grešku giljotinom, ali kakva je to budala bila! O! Kakva budala!

* *Fr. leba mi.* (Prim. prev.)

Bibo se toliko smejao svojoj priči da je nastavak morao pričekati. „*U poteru za njima, momci!* – povika kapetan“, reče on naposletku. „*Setite se nagrade; u poteru za njima, nisu mogli daleko da odmaknu!* I potrča kroz kapiju praćen vojnicima.“

„Ali bilo je prekasno?“, povika rulja uzbuđeno.

„Nikada ih nisu uhvatili!“

„Proklet bio budala Grospjer!“

„Zasluzio je to što ga je snašlo!“

„Zamisli, nije dobro proverio burad!“

Ali ovi izlivi neverovatno su zabavljali građanina Biboa; smejao se dok ga slabine nisu zbolele, a niz lice mu krenule suze.

„Ma ne, ne!“, izusti konačno. „Aristokrate nisu bile u kolima; a vozač nije bio Skerletni Vidić!“

„Šta?“

„Ne! Taj prokleti Englez bio je zapravo kapetan garde, prerušen, a svi njegovi vojnici bili su aristokrate!“ Gomila ovog puta ne reče ništa. U toj priči dakako je bilo traga natprirodnog, i iako je Republika ukinula Boga, ipak nije uspela da u srcima ljudi ubije strah od Svevišnjeg. Taj Englez mora da je stvarno sâm đavo.

Sunce je zalazilo nisko na zapadu. Bibo se pripremao da zatvori kapije.

„Kola *en avant**!“, reče.

Desetak prekrivenih kola poređalo se u koloni, spremna da napuste grad i odu po voće i povrće u obližnje selo, da bi ga sutra izneli na pijacu. Bibo ih je uglavnom dobro poznao jer su kroz njegovu kapiju svakog dana prolazili po dvaput, idući ka gradu i napuštajući ga. Popričao bi s jednim ili dvoje vozača – uglavnom ženama – i silno se trudio da prečeslja unutrašnjost njihovih kola.

„Nikad se ne zna“, rekao bi. „Mene neće prevariti kao onu budalu Grospjera.“

* Fr. *napred*. (Prim. prev.)

Žene koje su vozile kola provodile su dane uglavnom na Grevskom trgu, ispod platforme za giljotinu. Štrikale bi i tračarile dok su posmatrale redove dvokolica kako pristižu sa žrtvama jakobinske diktature. Bilo je izuzetno zabavno posmatrati aristokrate kako odlaze na prijem kod Madam Giljotine, a mesta blizu platforme bila su veoma tražena. Bibo je u toku dana bio na dužnosti na trgu. Poznavao je većinu tih dosadnjakovički, takozvanih pletilja, koje su sedele tamo i plele dok su pod sečivom padale glave, jedna za drugom, i koje je krv prokletih aristokrata poprilično prskala.

„Hej! *La mère*“*, obrati se Bibo jednoj užasnoj veštičari, „šta imaš tu?“

Video ju je tog jutra s pletivom i bičem za kola pored sebe. Za dršku biča bila je privezala loknaste pramenove raznih boja, od zlatne do srebrne, od svetle do tamne, i milovala ih ogromnim koščatim prstima dok se smejala Bibou.

„Sprijateljila sam se s ljubavnikom Madam Giljotine“, reče smejući se škipavo. „Odsekao je ovo s glava dok su se kotrljale. Obećao mi je još sutra, ali ne znam da li ću biti na uobičajenom mestu.“

„Ah! A zašto, *la mère*“, upita Bibo. Iako okoreli vojnik, zadrhtao je od gađenja zbog gnusnosti ove nazovižene i njenog ogavnog trofeja na dršci biča.

„Moj unuk ima velike boginje“, reče trgavši palcem ka unutrašnjosti kola, „neki kažu da je kuga! Ako jeste, neće mi dozvoliti da sutra dođem u Pariz.“ Na pomen reči boginje, Bibo brzo ustuknu, a kad matora veštičara pomenu i kugu, skloni se od nje što je brže mogao.

„Prokleta bila!“*, zabrunđa dok se gomila žurno udaljavala od kola, ostavljajući ih same nasred trga.

Matora veštičara se nasmeja.

„Proklet bio ti, građanine, jer si kukavica“, reče. „Ma jak si mi ti čovek, bolesti se plaši!“

* Fr. majko. (Prim. prev.)

„*Morbleu!* Kuga!“

Svi se zaprepastiše i zanemeše, ispunjeni užasom zbog te grozne bolesti, jedinog što je još moglo da izazove užas i odvratnost u podivljanim brutalnim stvorenjima.

„Odlazite odavde i ti i tvoje leglo zaraženo kugom!“, povika Bibo promuklo.

Hrapavo se smejući, uz još jednu grubu šalu, matora veštičara ošinu vitku ragu i odveze kola kroz kapije.

Ovaj događaj je upropastio popodne. Narod se mnogo užasavao te dve strašne kletve, te dve bolesti bez leka, vesnika užasne i samotne smrti. Neko vreme su se motali oko barikada, tihi i natmureni, i međusobno se sumnjičavo posmatrali, izbegavajući se gotovo nesvesno, za slučaj da kuga vreba u nekima od njih. Ubrzo se, kao kod Gropjera, iznenada pojavi kapetan garde. Ali ovoga je Bibo poznavao pa nije strahovao da će se ispostaviti da je to lukavi prurušeni Englez.

„Konjska kola...“, povika bez daha pre nego što je stigao do kapija.

„Kakva konjska kola?“, upita Bibo grubo.

„Vozila ih je jedna matora veštičara... Pokrivena kola...“

„Bilo ih je desetak...“

„Matora veštičara koja je rekla da njen sin ima kugu?“

„Da...“

„Nisi ih valjda pustio?“

„*Morbleu!*“ Biboovi ljubičasti obrazi iznenada prebledеше od straha.

„U kolima se nalazila bivša grofica De Turne i njeno dvoje dece, svi izdajnici osuđeni na smrt.“

„A vozač?“, promrmlja Bibo dok mu je kičmom prolazio sujeverni drhtaj.

„*Sacré tonnerre**“, reče kapetan, „strahujemo da je to onaj prokleti Englez glavom i bradom – Skerletni Vidić!“

* Fr. *sto mu gromova*. (Prim. prev.)

DRUGO POGLAVLJE

DOVER, RIBAREV KONAK

S ali je u kuhinji bila poprilično zauzeta – šerpe i tiganji bili su poređani na ogromnom ognjištu, u uglu je stajao veliki kotao, ražanj se namerno sporo okretao tako da goveđe pečenje sa svih strana ravnomerno bude izloženo vatri. Dve male kuhinjske pomoćnice motale su se okolo, željne da pomognu. Bilo im je vruće i dahtale su, rukava podvrnutih dobrano iznad laktova, a kad god bi im gospođica Sali okrenula leđa, kikotale su se zbog neke šale samo njima znane. A stara Džemajma, mirne naravi i stamene građe, dugo i tiho je gundala dok je nad vatrom uporno mešala supu u kotlu.

„Sali, deder!“, dopreše iz trpezarije krčme veseli, iako ne naročito melodični glasovi.

„O, duše mi moje“, povika Sali nasmejajući se raspoloženo, „pitam se šta sad hoće!“

„Pivo, šta bi drugo“, progundā Džemajma, „ne misliš valjda da je Džimiju Pitkinu jedna krigla dosta?“

„I gospodin Hari je neobično ožedneo, čini se“, koketno će Marta, kuhinjska pomoćnica, a njene okruglaste crne oči zacakliše

se kad susretoše prijateljičin pogled, nakon čega obe spopade kratk i prigušen kikut.

Sali je na trenutak izgledala ljutito i zamišljeno protrljala šake o široke kukove. Dlanovi mora da su je svrbeli da dođu u dodir s Martinim ružičastim obrazima, ali njena dobrodušnost odnese prevagu, pa napuživši usne i slegnuvši ramenima, usmeri pažnju na pržene krompire.

„Deder, Sali! Hej, Sali!“

Usledi horsko lupanje kalajnih krigli i nestrpljivo udaranje rukama o hrastove stolove u krčmi, sve praćeno dozivanjem jedre krčmareve kćeri.

„Sali!“, povika jedan oštrij glas. „Trebalo li ti čitava noć za to pivo?“

„Stvarno mislim da bi otac trebalo da im služi pivo“, promrmlja Sali dok je Džemajma, mirno i bez daljih reči, uzevši nekoliko vrčeva, punila mnogobrojne krigle domaćim penušavim pivom, po kom je *Ribarev konak* poznat još od doba kralja Čarlsa. „Zna koliko posla imamo.“

„Otac ti je previše zauzet raspravama o politici sa gospodinom Hemsidom da bi brinuo o tebi i kuhinji“, progundā Džemajma sebi u bradu.

Sali otide ka malom ogledalu, koje je visilo u uglu kuhinje, i na brzinu namesti kosu i kapicu s naborima, da joj lepo pada preko tamnih kovrdža, potom uze krigle za ručke – po tri u snažnim potamnelim rukama, te ih, smejući se, gundājući i crveneći, unese u krčmu.

Tamo doista nije bilo ni traga pometnje zbog koje su četiri žene radile i znojile se u usijanoj kuhinji.

Krčma *Ribarev konak* služila je početkom XX veka kao izložbeni prostor. Krajem XVIII veka, godine gospodnje 1792, još nije bila ozloglašena i bitna, kao što će to postati nakon sto godina i ludila tog doba. Ipak, bilo je to jedno staro mesto, čak i tada, jer su podne i krovne grede od hrastovine već bile pocrnele od starosti – kao

i drvena sedišta s visokim naslonom i dugim uglačanim stolom, na kom su bezbrojne krigele od kalaja ostavile fantastične oblike mnogobrojnih krugova. Na visokom prozoru od olovnog stakla, poređane saksije geranijuma i plavog žavornjaka davale su notu vedrine sumornoj pozadini od hrastovine.

Da je gospodin Dželiband, gazda doverskog *Ribarevog konaka*, uspešan čovek, bilo je jasno i usputnom prolazniku. Kalaj na finim starim komodama i mesing iznad ogromnog ognjišta sijali su poput srebra i zlata – pod sa crvenim pločicama bio je bleštav poput grimiznih geranijuma na prozorskoj dasci – sve je ukazivalo na to da su mu sluge dobre i mnogobrojne, mušterije česte, i to takve da krčma održava visok standard elegancije i uređenosti.

Kad Sali uđe, smejući se uprkos malopredašnjem mrgođenju, i pritom otkri red blistavobelih zuba, dočekaše je povici i sveopšti aplauz.

„Evo nam Sali! Kako si, Sali! Ura za lepu Sali!“

„Pomislio sam da si ogluvela u toj tvojoj kuhinji“, promrmlja Džimi Pitkin dok je poleđinom dlana prelazio preko veoma suvih usana.

„Dobro, dobro“, nasmeja se Sali spuštajući na sto nove krigele s pivom, „čemu takva žurba? Da l' ti baba umire pa želiš da vidiš siroticu pre nego što ode na onaj svet! Nikad nisam videla nekog da mu se tako žuri.“ Ovu dosetku pozdravi gromoglasan smeh i ona neko vreme posluži okupljenima kao povod za dosta šala. Sali kao da se nije žurilo da se vrati loncima i tiganjima. Jedan momak svetle kovrdžave kose i živahnih svetloplavih očiju privukao je njenu pažnju i oduzimao sve njeno vreme, dok se dosetka na račun Džimija Pitkina i njegove izmišljene babe prenosila od usta do usta, pomešana s gustim dimom jakog duvana.

Okrenut ka ognjištu, širom raširenih nogu i sa dugom glinenom lulom u ustima, stajao je cenjeni gospodin Dželiband, glavom i bradom gazda *Ribarevog konaka*, kao što je to činio i njegov otac pre njega, dakako, pa i njegov deda i pradedu, kad smo već kod

toga. Stamene građe, veselog izraza lica i proćelav, gospodin Dželiband je uistinu bio klasičan primerak ruralnog Džona Bula* tog doba – vremena kad je engleska izolovanost od ostatka sveta bila na vrhuncu, kad je za Engleza, bio on lord, mali zemljoposjednik ili seljak, čitav evropski kontinent bio leglo nemorala, a ostatak sveta neistražena postojbina divljaka i kanibala.

Stajao je tako tu cenjeni vlasnik krčme, stamen i jakih udova, i pušio dugačku lulu. U domovini ga nije zanimao niko i ništa, dok je sve inostrano prezirao. Nosio je klasičan grimizni prsluk s blistavim mesinganim dugmićima, kratke somotne pantalone, sive čarape od češljane vune i elegantne cipele s kopčom, što je bila odlika svih uglednih krčmara u Velikoj Britaniji tih dana – i dok je lepoj Sali, koja je bila bez majke, bilo potrebno četiri para potamnelih ruku ne bi li obavila sav posao koji je pao na njena stasita ramena, cenjeni Dželiband je po ceo dan uglavnom raspravljao o državnim pitanjima sa uvaženim gostima.

U krčmi osvetljenoj sa dve uglačane lampe, koje su visile s krovnih greda, bilo je izuzetno veselo i ugodno. Kroz guste oblake duvanskog dima, koji su lebdeli u svakom ćošku, lica mušterija gospodina Dželibanda bila su crvena i prijatna na pogled, u miru sa sobom, domaćinom i celim svetom. Iz svakog ugla prostorije gromoglasan smeh pratio je ugodan, iako ne naročito intelektualan razgovor – dok je Salin neprestani kikot bio dokaz koliko dobro je gospodin Hari Vejt iskoristio ono malo vremena koje je bila voljna da mu posveti.

Krčmu gospodina Dželibanda uglavnom su posećivali ribari, a ribari važe za veoma žedne ljude. Zbog soli koju udišu na moru, grlo im je suvo kad su na obali, i za taj prost narod *Ribarev konak* bio je mnogo više od mesta okupljanja. Od ove krčme svaki dan polazile su kočije za London i Dover te bi se putnici koji bi prešli

* Nacionalna personifikacija Velike Britanije, naročito Engleske, posebno u političkim karikaturama i drugim srodnim medijima. Obično je prikazan kao krupan, sredovečan, veseo i praktičan muškarac, žitelj seoskih krajeva. (Prim. prev.)

Lamanš, kao i oni koji bi kretali na veliku turneju*, dobro upoznali s gospodinom Dželibandom, njegovim francuskim vinima i domaćim pivom.

Bilo je to krajem septembra 1792. godine, a vreme, koje je čitavog meseca bilo vedro i toplo, iznenada se pogoršalo. Već dva dana pljuskovi su plavili jug Engleske, čineći sve da uništi i ono malo šanse koje su jabuke, kruške i kasne šljive imale da sazru u valjane vočke. Kiša je tukla po olovnom prozorskom staklu i slivala se niz dimnjak, zbog čega je vesela vatrica u ognjištu cvrčala.

„Bože! Jeste li ikada videli ovako kišovit septembar, gospodine Dželibande?“, upita gospodin Hempsid.

Sedeo je na stolici najbližoj ognjištu, naravno, jer gospodin Hempsid je bio važna osoba od autoriteta, i to ne samo u *Ribarevom konaku*, gde ga je gospodin Dželiband rado gostio kako bi podsticao političke rasprave, već i širom tog kraja, gde su njegovo učenjaštvo, a naročito poznavanje Svetog pisma, budili i poštovanje i strahopoštovanje. S jednom rukom u prostranom džepu kratkih pantalona ispod iznošene ali lepo ukrašene bluze, a drugom držeći glinenu lulu, gospodin Hempsid je sedeo i snuždeno posmatrao potočiće kiše koji su se slivali niz prozorska okna na drugom kraju prostorije.

„Ne“, odgovori gospodin Dželiband jezgrovito. „Ne sećam se, gospodine Hempside, da sam ikada video ovako nešto. A imam gotovo šezdeset godina.“

„Da, da, ali ne možete da se sećate prve tri godine od tih šezdeset“, tiho se umeša gospodin Hempsid. „Ne znam da li sam ikada primetio da neko malo dete obraća pažnju na vremenske prilike, makar ne u ovim krajevima, a ja vam ovde živim, gospodine Dželibande, skoro sedamdeset pet godina.“

* Velika turneja je tradicionalan naziv za putovanje koje su od XVII do XIX veka poduzimali mladi iz viših klasa iz zemalja severne ili zapadne Evrope, u nastojanju da se upoznaju sa civilizacijskim i kulturnim dostignućima drugih delova evropskog kontinenta, pre svega Italije. (Prim. prev.)

Nadmoćnost ove mudrosti bila je toliko nepobitna da gospodin Dželiband u tom trenutku nije bio spreman da, kao po običaju, uzvratu kontraargumentom.

„Zaista više podseća na april nego na septembar, zar ne?“, nastavi gospodin Hemsid žalosno kad kapljice ponovo padoše na vatru i ona zacvrča.

„Da, to je tačno“, složi se uvaženi domaćin, „ali šta da očekujemo, gospodine Hemsid, kažem vam ja, kad imamo ovakvu vladu?“

Gospodin Hemsid odmahnu glavom u beskonačnoj mudrosti ojačanoj duboko ukorenjenim nepoverenjem prema britanskoj klimi i vladi.

„Ništa ne očekujem, gospodine Dželibande“, reče. „Siromasi poput nas nisu bitni Londonu. Ja to znam i ne kukam zbog toga. Ali zbog ovako kišovitog vremena u septembru voće mi trune i umire poput prvenaca egipatskih majki. Jadničcima ne ide ništa bolje od njih. Dobro je samo Jevrejima, trgovcima i takvoj sorti, s onim njihovim pomorandžama i ostalim bezbožničkim voćem, koje niko ne bi kupovao da su engleske jabuke i kruške lepo sazrele. Kao što stoji u Svetom pismu...“

„Sasvim ste u pravu, gospodine Hemsid“, uzvratu Dželiband, „kao što rekoh, šta da očekujemo? Eto vam tamo preko Kanala silni oni francuski đavoli ubijaju kralja i plemstvo, a ovde su se gospodin Pit, gospodin Fouks i gospodin Berk* dohvatili za guše i svađaju se treba li mi Englezi da im dozvolimo da nastave s tim bezbožništvom. *Neka ih, neka ubijaju*, kaže gospodin Pit. *Zaustavimo ih!* – kaže gospodin Berk.“

„I neka ih, neka se ubijaju, kažem i ja, dovraga s njima!“, reče gospodin Hemsid odsečno, jer nije voleo razgovore o politici sa svojim prijateljem Dželibandom. Njima nije bio vičan te u njima

* Vilijam Pit Mladi, tadašnji premijer, Čarls Džejms Fouks, britanski državnik koji je naširoko podržavao Francusku revoluciju, Edmund Berk, britanski državnik čija se reputacija zasniva na nizu kritika prema Francuskoj revoluciji. (Prim. prev.)

nije imao mnogo prilika da pokaže svoju mudrost, koja je bila zaslužna za njegov ugled u kraju i toliko besplatnog piva u *Ribarevom konaku*.

„Neka ih, neka ubijaju“, ponovi, „ali nećemo ovakvu kišu u septembru, jer to je protiv zakona i Svetog pisma, u kome...“

„Gospode! Gospodine Hari, baš ste me uplašili!“

Na žalost Salinu i po njeno flertovanje, ovo je izgovorila baš u trenutku dok je gospodin Hemsid prikupljao vazduh, kako bi počeo da recituje odlomke iz Svetog pisma, zbog čega je i postao poznat, te se na njenu lepu glavicu sruči sav očev bes.

„Deder, Sali, kćeri, deder“, pokuša da navuče mrk izraz na dobroćudno lice, „prestani da se zamajavaš s tim uobraženkom i prioni na posao!“

„S poslom je sve u redu, oče.“

Ali s gospodinom Dželibandom nije bilo rasprave. Za svoju jedru ćerku jedinicu, koja će, ako bog da, jednog dana postati vlasnica *Ribarevog konaka*, imao je drugačije planove. Nije namerao da je uda za kakvog momka koji je, služeći se samo ribarskom mrežom, imao nesigurne prihode i budućnost.

„Jesi li čula šta sam ti rekao, kćeri?“, reče tihim glasom, kome se niko u krčmi nije usuđivao da protivreči. „Završi večeru za lorda Tonija, jer ako ne spremimo najbolje što umemo, i on bude nezadovoljan, videćeš svoga boga. Rekao sam šta sam imao!“

Sali ga nevoljno poslušao.

„Da l' to znači da večeras očekujete važne goste, gospodine Dželibande?“, upita Džimi Pitkin u drugarskom pokušaju da domaćinovu pažnju odvрати od okolnosti povezanih sa Salinim izlaskom iz prostorije.

„Da, baš tako!“, odgovori Dželiband. „Prijatelje lorda Tonija glavom i bradom. Vojvode i vojvotkinje s one strane vode, kojima su mladi lord, njegov prijatelj ser Endru Fouks i još neki mladi plemići pomogli da pobjegnu iz kandži onih paklenih ubica.“

Ali ovo je bilo previše za svađalački nastrojenog gospodina Hemsida.

„Gospode!“, reče. „Pitam se što se uopšte time bave! Ne slažem se s mešanjem u tuđa posla. Kao što stoji u Svetom pismu...“

„Možda je to, gospodine Hemsida“, prekinu ga Dželiband sa zajedljivim sarkazmom, „zato što ste prijatelj gospodina Pita, i što se, kako rekoste, slažete sa gospodinom Fouksom. Rekli ste: *Neka ih, neka se ubijaju!*“

„Izvinite, gospodine Dželibande“, pobuni se gospodin Hemsid slabašno, „ne sećam se da sam to rekao.“

Ali gospodin Dželiband je konačno uspeo da upregne svog omiljenog konja za zabavu i nije imao nameru da u skorije vreme sjaše s njega.

„Ili ste se možda sprijateljili s nekim Francuzima, za koje se priča da su došli ovamo da bi nas Engleze ubedili da se složimo s njihovim ubijanjima.“

„Ne znam na šta mislite, gospodine Dželibande“, reče gospodin Hemsid, „sve što ja znam...“

„Sve što ja znam“, ubaci se glasno vlasnik krčme, „jeste da sam imao prijatelja Peperkorna, vlasnika *Vepra s plavim licem* i jednog od najpoštenijih i najlojalnijih Engleza u ovoj zemlji. A da ga vidite sad! Sprijateljio se s nekim žabarima, počeo da šuruje s njima kao da su mu rođ rođeni, a ne banda nemoralnih stranih špijuna. I? Šta se desilo? Peperkorn sad ide okolo i priča o revoluciji, slobodi i govori da treba dole s aristokratijom, kao i naš gospodin Hemsid.“

„Izvinite, gospodine Dželibande“, opet se umeša gospodin Hemsid slabašno, „ne sećam se da sam ikad...“

Ali gospodin Dželiband je pridobio naklonost celog društvan-ceta, koje je zapanjeno i otvorenih usta slušalo o nedelima gospodina Peperkorna. Za jednim stolom dve mušterije – džentlmeni, sudeći po odeći – sklonile su sa strane nedovršenu partiju domina i neko vreme slušale razgovor kao da ih prilično zabavljaju stavovi gospodina Dželibanda o međunarodnim pitanjima. Jedan se tada,